MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajain äänenkannattaja – Perustettu 1916
Päätoimittaja Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt Jussi Martikainen, Tiina Taipale

Pettymyksiä aiheuttaa usein odotusten ja todellisuuden välinen ristiriita, ei läheskään aina todellisuus sinänsä. **PAULA LEHTOMÄKI SUOMENMAASSA**

Sovitusta tulee pitää kiinni

Toukokuun alussa voimaan tulleen ympäristökorvauksen rahoitus herättää vakavaa huolta.

Maa- ja metsätalousministeriö vakuuttaa rahojen riittävän. Silti varojen riittävyys koko viiden vuoden ohjelmakaudeksi epäilyttää, koska kustannuksiltaan merkittävimpien toimenpiteiden suosio ylitti odotukset moninkertaisesti.

Maaseudun Tulevaisuuden laskelmien mukaan arvioidun ja toteutuneen kustannuksen välillä näyttäisi olevan kymmenien miljoonien eurojen kuilu (MT 1.6.).

Virhe on tehty maaseutuohjelman valmisteluvaiheessa. Suojavyöhykkeiden alaksi arvioitiin valmistelussa 25 000 hehtaaria ja peltoluonnon monimuotoisuusalaksi 76 000 hehtaaria.

Tämänhetkisten tietojen mukaan suojavyöhykkeitä ilmoitettiin sähköisissä tukihakemuksissa 57 000 hehtaaria eli reippaasti yli kaksinkertaisesti enemmän kuin oli arvioitu.

Monimuotoisuusaloista yksistään kerääjäkasveja viljelijät ilmoittivat tänä vuonna 270 000 hehtaaria.

Viljelijä on sitoutunut ympäristökorvaukseen viideksi vuodeksi. Kerääjäkasvien pinta-alan voi viljelijä päättää vuosittain, mutta suojavyöhykkeen pinta-alan tulee säilyä ennallaan koko sitoumuskauden.

Asia koskee käytännössä lähes kaikkia viljelijöitä, sillä kevään tukihakemuksista noin 90 prosentissa annettiin ympäristösitoumus.

Ympäristökorvausta maksetaan sekä kotimaisista että EU:n varoista. Jos kotimaista rahoitusta joudutaan leikkaamaan, myös EU:n rahoitus pienenee samassa suhteessa.

MTK:ssa pidetään jo täysin selvänä sitä, että ympäristökorvaukseen ja sen toimenpiteisiin varatut rahat eivät tule riittämään nykyisillä korvaustasoilla. Puheenjohtaja Juha Marttila kehottaa ympäristökorvausta hakeneita viljelijöitä varautumaan tukiehtojen tiukennuksiin ja korvausten pienenemiseen.

MTK:n maatalouslinjan johtajan Minna-Mari Kailan mukaan valtio ei kuitenkaan voi yksipuolisesti muuttaa sitoumuksen ehtoja. Jos korvausehtoja tai -tasoja muutetaan, vanhat sitoumukset raukeavat ja tilalle pitää tehdä uudet sitoumukset.

Maatalouden heikko kannattavuus ja erittäin vaikea tilanne markkinoilla ovat todennäköisesti osaltaan lisänneet ympäristökorvauksen suosiota. Vaikka korvaustasot ovat sinällään melko pieniä, niillä voi olla yllättävä merkitys nykyisessä ahdingossa.

Viljelijä sitoutuu ylläpitämään suojakaistaa viisi vuotta.

Vieläkin vakavammaksi asian tekee se, että ympäristökorvaukseen budjetoitujen rahojen vaje voi heijastua myös muihin maaseutuohjelman kautta rahoitettaviin tukiin, kuten luonnonhaittakorvauksen kansalliseen osaan, eläinten hyvinvointikorvaukseen, investointitukeen ja maaseudun hankerahoihin.

Koska muut tuet ovat yksivuotisia, niitä voi olla ohjelmaan varattujen rahojen loppuessa helpompi leikata kuin monivuotista korvausta.

Maaseutuohjelman rahoitusta ei uhkaa vain ympäristökorvauksen odotettua suurempi suosio, koska hallitusohjelmassa maaseutuohjelman rahoitukseen on kaavailtu 23 miljoonan euron leikkausta vuosina 2016—2019.

Suomalaisen maatilan tuloista keskimäärin puolet tulee erilaisista tuista. Kun markkinoilta saatavat tuotot pienentyvät, samanaikaisesti tukiin tehdyillä leikkauksilla voi olla kohtalokkaat seuraukset yksittäiselle tilalle.

Hyvään hallintoon kuuluu, että sitoumuksista ja sovituista asioista pidetään kiinni puolin ja toisin. Viljelijöille ei sallita ehdoista lipeämistä, eikä sitä pidä hyväksyä liioin hallinnolta.

Valmistelussa tehtyä selkeää virhearviointia ei pidä maksattaa viljelijöillä.

Ympäristökorvaus koskee lähes kaikkia viljelijöitä.

Heti oma linja

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (ps.) aloitti ministeriuransa näyttävästi.

Jo ennen hallituksen aloittamista Lindström selitteli lausuntojaan kuolemantuomioista. Tuli selväksi, että oikeusministerinä Lindström ei ole mukavuusalueellaan.

On vaikea ymmärtää, miksi samaan salkkuun piti niputtaa oikeus- ja työasiat, jos oli tiedossa, että tehtävään on tulossa Lindström. Hän ei ole oikeusasioiden asiantuntija. Se on poliittinen riski koko hallitukselle.

Työasioissa Lindström on sen sijaan kokenut. Hän on käynyt UPM:n Voikkaan paperitehtaan luottamustehtävissä harvinaisen monipuolisen työelämäkoulun. Hän on istunut myös työelämävaliokunnassa ja johtanut puolueensa eduskuntaryhmää.

Taustansa vuoksi Lindström osaa kuunnella työväen tuntoja, mikä ei ole tavallista nykyhallituksessa. Muilla on korvaa enemmän työnantajien painotuksille.

Silti oli yllätys, että työministeri Lindström tuli jo toisena ministeripäivänään näyttävästi ulos esityksellään Kela-maksun palauttamisesta työnantajille, jos nämä eivät ole aktiivisesti mukana yhteiskuntasopimusneuvotteluissa. Kyse olisi lähes miljardin lisäkulusta.

Esitys on vastoin hallitusohjelmaa eikä Lindström ollut keskustellut siitä etukäteen muiden hallitusryhmien kanssa. Ulkoministeri Timo Soini (ps.) oli paperin lukenut, mutta pääministeri Juha Sipilä (kesk.) ei.

Vaikuttaa, että Lindströmin taustalla on häärinyt perussuomalaisten työmies Matti Putkonen, näyttävien manöövereiden mies.

Lindströmin esitys ei ollut harkittu, mutta sen viesti on tärkeä: yhteiskuntasopimus vaatii joustavuutta myös työnantajilta. Se myös osoitti, että hallituksen pelisäännöistä ei ole vielä puhuttu uudessa avokonttorissa. Homma leviää, jos jokainen ministeri voi tehdä aloitteita riippumatta yhteisestä ohjelmasta.

YLIÖ

Toimitusketju tärkeä osa biotaloutta

Perinteinen metsäteollisuus on ollut vaikeuksissa sekä paperinkulutuksen hiipuessa digitalisoitumisen myötä että rakennusteollisuuden kohdatessa ongelmia talouden syöksyissä.

Metsäteollisuuden strategioita voidaan aina esittää muutettavaksi, mutta yksittäisten yhtiöiden tuotepalettien muuttuminen on hankalampi ja pitkäjänteisempi prosessi.

Paperituotteet ovat tuoneet pitkään valtaosan metsäteollisuuden arvon muodostuksesta, mutta kysynnän hiipuessa tuotepaletteja pitäisi pystyä muuttamaan. Biotaloudesta on odotettu löytyvän uutta toivoa ja toiveikkuutta onkin ilmaantunut.

Metsäperusteisen biomassan energiasovellukset ovatkin nousemassa tärkeiksi liiketoiminta-alueiksi niin perinteisen metsäsektorin biotuotetehtaissa sellun tuotannon rinnalla kuin energiasektorin voimalaitoskäytössä.

Yhdessä metsä- ja energiasektori muodostavat tärkeän osan biotalouden toimialaa.

Vähemmän päästöjä

Metsäpolttoaineiden käyttö on noussut Suomessa nopeasti 2000-luvun alusta lähtien. Metsäpolttoaine tuotetaan metsäbiomassasta, joka haketetaan metsähakkeeksi ja käytetään sekä lämpö- ja voimalaitoksissa että pienkiinteistöissä energiatuotantoon.

Vaikka metsähakkeen osuus Suomen kokonaisenergiasta on edelleen pieni, on sen kasvattaminen nähty biotalouden tärkeänä liiketoimintamahdollisuutena ja keinona vähentää päästöjä uusiutuvilla energialähteillä.

Metsäenergian yhteisen hyödyn ja käyttöönoton mahdollistamiseksi on syntynyt tarve kehittää uusia innovaatioita. Metsäbiomassan hankinnan tutkimus- ja kehitystoiminta on ollut tärkeä innovaatiokohde metsäsektorin uudistumiselle.

Vaikka uusia suurinvestointeja metsäteollisuuteen on valmisteilla, kuten selluntuotannossa, ollaan perinteisten tuotteiden lisäksi entistä kiinnostuneempia niin uusista biotuotteista kuin energiakäytöstäkin. Jos tehtaiden sijainti lähelle metsäisiä raaka-ainelähteitä on ollut kokonaisuuden kannalta oleellista pyöreälle puulle, niin sitä se on myös metsäpolttoainejakeiden hankinnalle.

Toisaalta pitkien kuljetusmatkojen kehittämisellä voidaan mahdollistaa hankintaa suurinvestoinneille, joiden merkitys kokonaisuudelle on ollut oleellinen.

Äärimmäinen kilpailu voi johtaa ylilyönteihin

Hyötyjä kaikille

Metsäbiomassan kokonaistoimitusketjuissa yksittäiset yritykset voivat hoitaa vain oman osuutensa ja tuottaa seuraavan prosessin tarvitseman tuotannontekijän. Tällöin tietämys toimitusketjun loppuasiakkaan tarpeista saattaa jäädä huomioimatta.

Mikäli lähtökohtaisesti lähdetään hakemaan loppuasiakasta ja kokonaisuutta hyödyntävää ratkaisua, on mahdollista tuottaa lisäarvoa sekä yksittäisille yrityksille että kokonaisuudelle asiakaslähtöisesti.

Näin toimien voidaan saavuttaa yksittäisten toimijoiden hyödyn lisäksi yhteisiä hyötyjä sekä oleellista asiakashyötyä.

Metsäbiomassan toimitusketjuissa haetaan prosesseille kustannussäästöjä, joista asiakkaat pääsevät nauttimaan edullisempina tuotteina ja palveluina. Toisaalta markkinatilanteen lainalaisuudet määrittävät, kuka saa nauttia saavutetuista kustannussäästöistä.

Menevätkö kustannussäästöt suoraan asiakkaan hyödyksi halventuneena tuotteena, vai metsänomistajalle korkeampana puunhintana, vai kenties alihankintayrittäjille tulonlisäyksenä?

Voisi ajatella, että lisäarvojen pitäisi jakautua oikeudenmukaisesti kaikille mukana oleville. Toisaalta innovointiin houkuttaa lähteä mukaan oman yrityksen jatkuvuuden varmistaminen sekä mahdollisuus voittoihin.

Pidemmällä tähtäimellä hyötyjen pitäisi lopulta päätyä asiakkaille, mikäli toimitaan teoreettisesti täydellisen kilpailun markkinoilla.

Yhteistyöllä menestykseen

Käytännössä markkinoilla vallitsee aina epätäydellisyyttä, jossa äärimmäinen kilpailu voi johtaa ylilyönteihin.

Innovointi antaa toivoa kaikille, myös pienille toimijoille, ja mahdollisuuden taistella parempien ratkaisuiden puolesta.

Innovointia voidaan toteuttaa joko erillisissä yksiköissä, kuten yrityksissä tai yliopistoissa sisäisesti, tai yhdessä tekemisen periaatteita ja avoimuutta lisäämällä.

Haasteita voidaan lähteä ratkaisemaan joko sisäisesti yksilöinä, yksikköinä tai yhdessä, joten tärkeimmäksi tekijäksi nousee valinta siitä, milloin kannattaisi käyttää mitäkin toimintatapaa.

Onnistuneessa innovoinnissa on kysymys siitä, että pystytään innovoimaan tehokkaasti sisäisesti, mutta ollaan tarvittaessa valmiita myös avoimeen innovointiin. Nämä eivät sulje toisiaan pois vaan kilpailu ja yhteistyö ovat mahdollisia ja jopa suotavia innovoinnin lisäarvohyötyjen saavuttamiseksi.

Avoimuuden lisäksi voidaan tavoitella jatkuvaa innovointia, joka onnistuessaan antaa mahdollisuuden toiminnan jatkumiselle ja kilpailukyvyn säilyttämiselle.

Metsänhoidon tarjoamat mahdollisuudet kannattaisikin ottaa huomioon niin korjuu- ja logistiikkaratkaisuiden kuin metsäperusteisten hyödykkeiden käytön kokonaisuuden innovoinnissa.

Kalle Karttunen

Kirjoittaja on maatalous- ja metsätieteiden tohtori Lappeenrannan teknisellä yliopistolla. Kirjoitus on lyhennelmä Karttusen väitöstilaisuudessaan 6.2.2015 Helsingin yliopiston maatalous- ja metsätieteellisessä tiedekunnassa pitämästä puheesta.

RAHIKAINEN

KOLUMNI: TERHI TORIKKA

Superodotuksia superministerille

Viime viikolla kuultiin uutiset hallituksen uusista ministereistä. Samana iltana sai sosiaalisessa mediassa lukea sekä onnellisia että pettyneitä tunnelmia.

Moni kaipasi maantieteellisesti laajempaa edustusta ja lisää tasa-arvoa.

Kaakkois-Suomessa asuvana pitäisi tietysti olla tyytyväinen alueen vahvaan edustukseen.

Ja toki olenkin. Etenkin on hyvä, että ministereitä ylipäätään löytyy pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

Huomattavasti alueellisuutta tyytyväisempi olen kuitenkin siihen, että pelkän poliittisen uran ja puolueaseman sijaan osaamisellakin tuntui olevan painoarvoa salkkujaossa.

Tasa-arvo on hyvä asia, mutta silti minusta on aika merkityksetöntä, kumpaa sukupuolta ministeri edustaa, tai mistä päin maata hän on kotoisin. Puoluekantakaan ei välttämättä ole ratkaisevaa.

Se, millä on eniten väliä, on hoidettavan asian tunteminen ja sille vihkiytyminen, kokonaisuuksien hahmottaminen ja keskittyminen olennaiseen.

Tätä odotan monelta uudelta ministeriltä, mutta erityisesti maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaiselta (kesk.).

Vuosikymmeniä jatkunut vastakkainasettelu maatalous- ja ympäristöväen välillä on resurssien tuhlausta, jonka vihdoin soisi lieventyvän.

terhi.torikka@mt1.fi

Hänen valintansa suorastaan riemastutti maataloutta seuraavaa toimittajaa ja maaseutuyrittäjää.

Jos en olisi ollut uutisen kuullessani auton ratissa päiväkodin pihassa, olisin varmaan nostanut maljan uudenlaiselle ajanjaksolle.

Enkä ollut ainut, kollegoistakin moni tuntui iloitsevan samasta syystä. Vaikka ministeriöt pysyivät, yhtenäisyys kasvoi.

On vaikea keksiä, kuka sopisi tehtävään paremmin.

Ruokolahtelainen Tiilikainen on itse maanviljelijä. Lisäksi hän on entinen Luomuliiton puheenjohtaja ja myös kokenut poliitikko. Hän harrastaa lintuja, kasvattaa herkullisia luomuporkkanoita ja pysyy puhuessaan asiassa.

Metsänhoitajana ja kaakkoissuomalaisen metsäteollisuusalueen kasvattina hänellä riittää varmasti osaamista ja ymmärrystä myös biotalouteen, josta odotetaan kovaa kasvua.

Työn aloittamista helpottaa varmaan myös aiempi kokemus ympäristöministerin tehtävästä Paula Lehtomäen äitiysloman sijaisena.

Näillä taustoilla Tiilikaisen uskoisi osaavan hoitaa ministerinpestinsä kokonaisuutena, ja keskittyä olennaiseen.

Muuhun tuskin on mahdollisuuttakaan, niin paljon tavaraa salkkuun on sullottu.

Joku kommentoi valinnan jälkeen, ettei sama ministeri voi hoitaa luonnonvarojen käytön valvontaa ja edistämistä. Miksi ei? Eikö juuri siten pitäisi päästä parhaaseen mahdolliseen tulokseen, ainakin jos ministeri on järkevä ja tuntee kummankin puolen asioista.

Vuosikymmeniä jatkunut vastakkainasettelu maatalous- ja ympäristöväen välillä on resurssien tuhlausta, jonka vihdoin soisi lieventyvän. Sen loppuminen lienee liikaa toivottu superministeriltäkään.

Suomen ja maailman tulevaisuuden kannalta kummankin sektorin on yksinkertaisesti pakko kehittyä toistaan ymmärtävään suuntaan.

Tuoreeltaan Tiilikainen kommentoi aikovansa tarttua maatalouden hallinnollisen taakan keventämiseen.

Se jos joku on viljelijöiden jaksamisen, ja sitä kautta kotimaisen ruuantuotannon turvaamisen, kannalta todellakin tarpeen.

Toivottavasti ministeri itse jaksaa, ja kykenee pysymään tavoitteissaan nujertumatta juuri sen hallintotaakan, tai kentältä vyöryvien odotusten ja epäilysten alle.

LEHTIKATSAUS

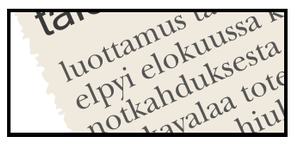

Odotukset toteutuvat

Pohjalaisen mukaan kristillisdemokraattisessa puolueessa tapahtui maanantaina kaksi odotettua liikahdusta.

”Puheenjohtaja Päivi Räsänen ilmoitti jättävänsä puheenjohtajan tehtävät, joita hän on hoitanut kymmenkunta vuotta.

Mikään yllätys ei ollut myöskään se, että Sari Essayah kertoi heti tavoittelevansa puoluejohtajan paikkaa.

Vaihto oli lähellä jo vuosi sitten. Kentällä oli vahvoja voimia, jotka halusivat mitata Räsäsen luottamuksen. Ylimääräistä puoluekokoustakin puuhattiin jo ja Essayahia odoteltiin Räsäsen haastajaksi.

Essayah osoitti kuitenkin malttia ja hyvää poliittista pelisilmää ja kieltäytyi asettumasta ehdolle. Asia raukesi ja jäätiin odottamaan kaikessa rauhassa.

Lopullisesti Räsäsen päätöksen kypsytti se, että kristillisdemokraatit eivät menestyneet huhtikuun vaaleissa ja joutuivat oppositioon. Ero on puheenjohtajalta tyylikäs tapa kanta vastuuta.”

Asenne kuntoon

Keski-Uusimaa muistuttaa, että asenne on opittuja tietoja tarpeellisempi.

”Yleisen koulutustason noustessa ei pelkkä todistus, hyvä-kään, avaa ovia muitta mutkitta.

Muut henkilökohtaiset taidot ja ominaisuudet nousevat entistä voimakkaammin esiin.

Vanhan sanonnan mukaan tietoja ja taitoja voi opettaa, asennetta ei. Tällainen puntarointi korostuu työmarkkinoilla entisestään.

Kun odotukset ja vaatimukset muuttuvat entistä nopeammin, oppimisen halu ja uuden omaksumisen kyky nousevat arvoon arvaamattomaan.

Yhä useammin eteemme tulee asioita, joita emme vielä eilen tienneet olevan olemassakaan. Niitä ei ole siis voinut edes oppia, eikä niistä ole todistusta tai tutkintoa näytettävänä.”

Sopimista tarvitaan

Hallituksen suurin vääntö käydään **Turun Sanomien** mielestä työmarkkinajärjestöjen kanssa yhteiskuntasopimuksesta.

”Nyt tarvitaan paljon puhuttua luottamusta niin hallituksen sisällä kuin suhteessa työmarkkinajärjestöihin, jotta sopimus voi syntyä. Viikonvaihteen jäljiltä enteet eivät suuria lupaa.”

”Suomi tarvitsee yhteiskuntasopimuksen –kutsutaan sitä millä nimellä tahansa. Työllisyys- ja kasvusopimuksen kolmas vuosikin on tarpeen. Sitä ei pidä vaarantaa ajamalla kolmikannan osapuolia vastakkain. Vain kasvava kilpailukyky takaa työllisyyden, verotulot ja palveluiden rahoituksen.

Työmarkkinoita koskevissa isoissa uudistuksissa tarvitaan keskusjärjestöjen ja liittojen myötävaikutusta. Yksin yrittäminen on hallitukselle liian iso urakka ja yhteiskunnalle liian iso riski.”